

Tổng kết 5 năm thực hiện Đề án Đổi mới quy trình biên soạn số liệu tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương

THỐNG NHẤT SỐ LIỆU TỔNG SẢN PHẨM TRONG NƯỚC VÀ TỔNG SẢN PHẨM TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH, THÀNH PHỐ TRỰC THUỘC TRUNG ƯƠNG

TS. Nguyễn Thị Hương

Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê

Trước đây, chỉ tiêu tổng sản phẩm trên địa bàn các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương (GRDP) do Cục Thống kê biên soạn và công bố chưa phản ánh sát thực trạng quy mô và tốc độ tăng trưởng kinh tế - xã hội tại địa phương. Trong một thời gian dài, chênh lệch giữa chỉ tiêu GRDP tổng hợp từ 63 tỉnh, thành phố và chỉ tiêu GDP của cả nước diễn ra phổ biến và khoảng cách không ngừng nới rộng qua từng năm, thậm chí có năm lên tới 2 con số. Từ đó, đã ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng công tác xây dựng, chỉ đạo, điều hành thực hiện các chủ trương, chính sách, quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn. Sự không thống nhất giữa số liệu GDP ở trung ương và GRDP ở địa phương cho thấy chất lượng số liệu thống kê còn nhiều hạn chế, ảnh hưởng không nhỏ đến uy tín và vị thế của ngành Thống kê nói chung. Đề án “Đổi mới quy trình biên soạn số liệu tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương” do Thủ tướng Chính phủ phê duyệt theo Quyết định số 715/QĐ-TTg ngày 22/5/2015 (gọi tắt là Đề án 715) ra đời và đi vào cuộc sống để giải quyết vấn đề này.

Tồn tại sự khác biệt lớn giữa chỉ tiêu GDP và tổng GRDP những năm trước đây

Trong lý thuyết hệ thống tài khoản quốc gia, Tổng sản phẩm trong nước (GDP) là chỉ tiêu kinh tế vĩ mô được tính toán trên phạm vi toàn bộ nền kinh tế do nhiều thông tin đầu vào chỉ có ở mức độ tổng hợp trên phạm vi toàn quốc. Nhiều quốc gia trên thế giới chỉ tính GDP cho phạm vi cả nước. Tuy nhiên, trên thực tế do nhu cầu thông tin trên địa bàn phục vụ chính quyền địa phương, một số nước như Trung Quốc, Indonexia, Thái Lan... đã triển khai lại tính GDP

cho vùng, thậm chí đến cả phạm vi cấp tỉnh như Việt Nam (gọi là chỉ tiêu GRDP). Tùy thuộc khả năng thu thập thông tin và kết nối giữa các cơ quan quản lý nhà nước, năng lực thống kê trung ương và thống kê vùng mà chênh lệch số liệu GRDP và GDP ở mỗi nước khác nhau. Ở Việt Nam, trong một thời gian dài, hiện tượng chỉ tiêu GRDP tổng hợp từ 63 tỉnh, thành phố chênh lệch lớn so với chỉ tiêu GDP của cả nước, thậm chí có năm lên tới 2 con số. Năm 2011, GDP của cả nước do Tổng cục Thống kê biên soạn và công bố được các cơ quan, tổ chức, cá nhân trong nước

và quốc tế thống nhất sử dụng chỉ tăng 6,24% so với năm 2010. Trong khi đó, 61 địa phương có tốc độ tăng cao hơn tốc độ tăng GDP của cả nước với 27 địa phương có tốc độ tăng trên 10%. Kết quả tổng hợp GRDP do địa phương tính toán và công bố cho thấy tốc độ tăng GDP của cả nước năm 2011 lên tới hơn 11%, gấp gần 1,8 lần tốc độ tăng chung do Tổng cục Thống kê biên soạn và công bố.

Tương tự, năm 2012 tốc độ tăng tổng GRDP của các địa phương là 9,13%, gấp 1,74 lần so với tốc độ tăng GDP (5,25%) do Tổng cục Thống kê biên soạn. Mặc dù, năm 2012 kinh tế thế giới và trong nước tiếp tục gặp khó khăn, nhưng không có địa phương nào biên soạn và công bố tăng trưởng GRDP thấp hơn tốc độ tăng 5,25% của cả nước, thậm chí vẫn có 21 địa phương tăng GRDP trên 10%.

Thực tế cho thấy, số liệu GRDP do hầu hết các địa phương biên soạn và công bố những năm trước đây chưa phản ánh sát thực trạng và tăng trưởng kinh tế - xã hội trên địa bàn nhiều địa phương. Những số liệu này đã ảnh hưởng đến chất lượng của nhiều chỉ tiêu kinh tế - xã hội khác của địa phương như: Năng suất lao động xã hội, GRDP bình quân đầu người, cân đối thu chi ngân sách và nhiều chỉ tiêu kinh tế - xã hội tổng hợp khác. Theo đó, ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng công tác xây dựng, chỉ đạo, điều hành các chủ trương, chính sách, quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn. Mặt khác, những số liệu GRDP tính toán thiếu chính xác này còn ảnh hưởng đến chất lượng số liệu thống kê tài khoản quốc gia nói riêng và hệ thống thông tin thống kê nói chung của cả nước.

Nguyên nhân chủ yếu của tình trạng chênh lệch này bao gồm:

(i) Khó khăn trong việc thu thập thông tin theo nguyên tắc thường trú của Tài khoản quốc gia, dẫn đến có sự tính trùng giữa các địa phương; (ii) Bệnh thành tích của các địa phương; (iii) Đội ngũ công chức, viên chức thống kê chuyên sâu về tài khoản quốc gia của các Cục Thống kê còn hạn chế cả về số lượng và chất lượng.

Trước thực tế đó, Đề án 715 được kỳ vọng sẽ tạo ra những chuyển biến theo hướng tích cực, xóa bỏ khoảng cách chênh lệch và tiến tới thống nhất số liệu GDP của Trung ương và GRDP địa phương.

Thống nhất số liệu GDP và GRDP

Tổng cục Thống kê trực tiếp biên soạn và công bố số liệu tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương là nội dung quan trọng nhất của Đề án "Đổi mới quy trình biên soạn số liệu tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương".

Thực hiện Đề án, ngày 28/7/2015, Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư đã có Công văn số 5167/BKHĐT-TCTK về ban hành Kế hoạch thực hiện Đề án trong lộ trình từ 2016 - 2020 gửi các Bộ, ngành và UBND tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương. Kế hoạch nêu rõ nội dung các công việc, phân công, thời gian và sản phẩm chính hoàn thành mà các Bộ, ngành và địa phương thực hiện. Tiếp đó, Tổng cục Thống kê đã ban hành Quyết định số 1026/QĐ-TCTK ngày 26/10/2015 về Quy định biên soạn và công bố số liệu GDP. Trong đó, phân công rõ trách nhiệm biên soạn và công bố số liệu GDP và GRDP cho các đơn vị thuộc Tổng cục và các Cục Thống kê tỉnh, thành phố theo các kỳ ước tính, sơ bộ, chính thức. Các vụ thống kê chuyên ngành chịu trách nhiệm tổ chức thu thập thông tin

và trực tiếp tính chỉ tiêu giá trị sản xuất theo chức năng, nhiệm vụ của đơn vị. Vụ Hệ thống Tài khoản quốc gia tiếp nhận thông tin, số liệu của các Bộ, ngành, tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và các đơn vị thuộc Tổng cục Thống kê để tính chỉ tiêu Giá trị tăng thêm, biên soạn số liệu GRDP cấp tỉnh và GDP cho phạm vi toàn bộ nền kinh tế. Cục Thống kê cấp tỉnh chịu trách nhiệm tổ chức thu thập, xử lý và tổng hợp số liệu theo kế hoạch công tác hàng năm báo cáo cho các đơn vị thuộc Tổng cục biên soạn số liệu GRDP và GDP.

Đồng thời, Tổng cục Thống kê tiếp tục hoàn thiện nguồn thông tin đầu vào thông qua việc sửa đổi Chế độ báo cáo thống kê áp dụng đối với Bộ, ngành và chế độ Báo cáo thống kê tổng hợp áp dụng đối với các Cục Thống kê; Rà soát hoàn thiện nội dung phương án các cuộc điều tra để tránh trùng lặp, bỏ sót thông tin, bổ sung thu thập thêm một số tập đoàn, tổng công ty lớn...; Xây dựng, ký kết Quy chế trao đổi, phổ biến và chia sẻ thông tin thống kê giữa Tổng cục Thống kê và các Bộ, ban, ngành. Tiếp tục hoàn thiện quy trình biên soạn GDP và GRDP và tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin trong các công đoạn: Thu thập, xử lý, tổng hợp thông tin thống kê đầu vào và biên soạn, công bố, phổ biến số liệu GRDP và GDP.

Năm 2016, Tổng cục Thống kê tiến hành rà soát, tính toán lại số liệu GRDP thời kỳ 2011-2015; tính thử nghiệm GRDP 6 tháng đầu năm và cả năm 2016. Năm 2017, Tổng cục Thống kê chính thức biên soạn và công bố chỉ tiêu GRDP cho các địa phương. Kết quả biên soạn GRDP của các địa phương là một trong căn cứ quan trọng để Tổng cục Thống kê xem xét, đánh giá lại quy mô GDP

giai đoạn 2010-2017. Kết quả biên soạn GRDP và đánh giá lại quy mô GDP đã mang đến bức tranh đầy đủ, rõ nét hơn về thực trạng phát triển kinh tế - xã hội của từng địa phương và cả nước.

Kết quả của việc đổi mới, hoàn thiện và thống nhất thực hiện quy trình biên soạn GRDP theo Đề án 715, số liệu GDP và GRDP giữa Trung ương và địa phương đã tương thích cả về quy mô và tốc độ. Số liệu GRDP đã được hầu hết các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nhất quán sử dụng trong quản lý, điều hành và hoạch định chính sách. Nếu giai đoạn 2011-2015, có 62/63 tỉnh thành phố đặt mục tiêu tăng trưởng GRDP bình quân trên 10% (trong khi tốc độ tăng trưởng GDP bình quân cả nước thực tế chỉ đạt 5,91%), thì giai đoạn năm 2016-2020 chỉ còn 16/63 tỉnh, thành phố xây dựng kế hoạch tăng trưởng GRDP trên 10%.

Sau 5 năm thử nghiệm và chính thức thực hiện, Đề án "Đổi mới quy trình biên soạn tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương" đã đạt được những kết quả nhất định, góp phần nâng cao vị trí, vai trò của ngành Thống kê trong những năm qua. Tuy nhiên, do nhu cầu thông tin thống kê ngày càng tăng, việc biên soạn chỉ tiêu GRDP cần được tiếp tục nghiên cứu, cập nhật, hoàn thiện cả về lý luận và thực tiễn để cung cấp bức tranh kinh tế-xã hội khách quan, đầy đủ và xác thực phục vụ công tác quản lý, điều hành, hoạch định chính sách của chính quyền, cơ quan quản lý nhà nước các cấp và nhu cầu của người dùng tin khác./.

THỰC HIỆN HIỆU QUẢ ĐỀ ÁN 715 TẠI MỘT SỐ BỘ, NGÀNH, ĐỊA PHƯƠNG VÀ ĐƠN VỊ

LTS: Ngày 22/5/2015, Thủ tướng Chính phủ đã ký ban hành Quyết định số 715/QĐ-TTg phê duyệt Đề án Đổi mới quy trình biên soạn số liệu tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương. Ngày 11/12/2020, TCTK tổ chức Hội nghị tổng kết 5 năm triển khai thực hiện Đề án. Có thể nói, tuy còn có những hạn chế, bất cập nhất định, song Đề án 715 thực sự đã đem lại những hiệu quả rõ rệt. Dưới đây, Tạp chí Con số và Sự kiện giới thiệu lược trích kết quả thực hiện Đề án 715 của một số Bộ, Ngành, địa phương và đơn vị.

ĐỔI MỚI NỘI DUNG, QUY TRÌNH THU THẬP SỐ LIỆU ĐIỀU TRA DOANH NGHIỆP HÀNG NĂM VÀ QUY TRÌNH BIÊN SOẠN SỐ LIỆU LĨNH VỰC CÔNG NGHIỆP - XÂY DỰNG

Thực trạng biên soạn, tổng hợp số liệu trước khi ban hành quyết định 715/QĐ-TTg

Từ năm 2016 trở về trước, ngành Thống kê thực hiện tổng hợp, biên soạn số liệu theo mô hình phân tán, theo đó Tổng cục Thống kê tổng hợp, biên soạn số liệu giá trị sản xuất, giá trị gia tăng cho toàn bộ nền kinh tế; các Cục Thống kê tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương tổng hợp, biên soạn số liệu giá trị sản xuất, giá trị gia tăng trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương.

Việc tổng hợp, biên soạn số liệu giá trị sản xuất trên phạm vi toàn bộ nền kinh tế và trên địa bàn tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương